

SAKSBEHANDLER
Iver Schonhowd

VÅR REF
09/02477-3

Ark. A - Kirker
196 (Vestre Moland) Lillesand _ AA

DERES REF.

INNVALGSTELEFON
+47 98202817
DERES DATO

VÅR DATO
23.6.2010

TELEFAX
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Lillesand kirkelige fellesråd
Postboks 29
4791 LILLESAND

Lillesand kirkelige fellesråd	
Jnr.	
Dato	1/7-10
Arkiv nr.	411,2
Saksbeh.:	

VESTRE MOLAND KIRKE - RAPPORT FRA TILSTANDSREGISTRERING

Som et ledd i arbeidet med å registrere tilstanden på inventar og interiører i norske kirker, ble det på initiativ fra Riksantikvaren gjennomført en befaring i samarbeid med NIKU til Vestre Moland kirke 19.06.2009.

Vedlagt følger rapport fra befaringen. Det ble ikke registrert noen gjenstander som trenger umiddelbar behandling. Vi ber imidlertid om at fellesrådet søker å få gjennomført de relativt enkle tiltakene som berører en del av gjenstandene og av mer generell karakter.

Rapporten vil ikke følge som vedlegg til kopimottakerne av dette brevet, men ved henvendelse til Riksantikvarens arkiv, kan en få tilsendt rapporten i en elektronisk versjon.

Vennlig hilsen

Sjur Helseth (e.f.)
Avdelingsdirektør

Iver Schonhowd

Vedlegg: 1

Kopi til:
Norsk institutt for kulturminneforskning - Hovedkontor, Pb 736 Sentrum, 0105
OSLO
Agder og Telemark biskop, Postboks 208, 4662 KRISTIANSAND S
Aust-Agder fylkeskommune, Postboks 788 Stoa, 4809 ARENDAL

Postadresse:

Riksantikvaren
Dronningens gate 13
Postboks 8196 Dep
0034 Oslo
Tlf. 22 94 04 00

Bestrådsadresser

Distriktskontor Øst
Oslo
Dronningens gate 13

Distriktskontor Syd
Tonsberg
Nedre Langgate 30 D

Distriktskontor Vest
Bergen
Dreggsallmenningen 3

Distriktskontor Nord
Trondheim
Kjøpmannsgata 28

A:906

NIKU Oppdragsrapport 189/2009

A 196 Vestre Moland kirke, Lillesand kommune, Aust-Agder Tilstandsregistrering av kunst og inventar

Mille Stein

Vestre Moland kirke har et rikt inventar i rimelig god stand. Det skal relativt lite til for ytterligere å forbedre oppbevaringsforholdene og tilstanden på enkelte av inventarstykkene.

Foto: Iver Schonhowd., Riksantikvaren.

Befaringsrapport. Bakgrunn

Sted: A 195 Vestre Moland kirke
Vernestatus: Kirken er en steinkirke fra middelalderen og er automatisk fredet. Den skal behandles etter kulturminneloven og kirkeloven
Dato: 19.6.2009
Tilstede: Prost Knut Eikrem, kirkeverge Sven Jørgen Sørensen, kirketjener Kristin Engemyr, Iver Schonhowd (Riksantikvaren), malerikonservator Mille Stein (NIKU)
Emne: Tilstandsregistrering og prioritering av kirkekunst til konservering
Prosjekt: 156213608: Tilstandsregistrering av kunst og inventar i kirker i Aust-Agder
Rapport: 14.9.2009
Merknad: **Rapporten omfatter ikke alle objekter eller alt inventar. Utvalget som er undersøkt og registrert er gjort mht alder og antatt kulturhistorisk verdi**

Tilstandsregistreringen ble utført i forbindelse med planlegging av ulike konserveringsaktiviteter i Riksantikvarens regi.

Tilstandsregistreringen har som mål å vurdere og registrere tilstanden på veggfast og flyttbart inventar og kunst, og å vurdere hvilke tiltak som er nødvendige for å sikre dette materialet for fortsatt bruk i kirkene. Tilstandsregistreringen skal brukes til å planlegge konservering av inventar og kunst i kirker.

Tilstanden ble undersøkt av Stein og resultatene ble umiddelbart registrert av Schonhowd i en tabell. Følgende data ble registrert:

- gjenstandstype (eksempelvis veggmaleri, prekestol, altertavle)
- mål på gjenstanden
- tilstandsbeskrivelse i prosa (beskrivelse av bevarings- og konserveringstilstand)
- tilstandsbeskrivelse registrert med tallverdiene 0 - 3, hvor 0 betyr god tilstand, ingen behandling nødvendig, og 3 betyr at behandling bør utføres snarest mulig av hensyn til fortsatt bevaring
- skadeårsak

Denne rapporten er et sammendrag av disse registreringer.

De vurderinger som kommer til uttrykk i denne rapporten er NIKU's.

Alle fotografier er tatt på befaringen av Iver Schonhowd, Riksantikvaren og oppbevares hos Riksantikvaren.

Sammendrag av tilstandsregistreringen i Vestre Moland kirke:¹

Kunst/inventar registrert med svake symptomer (1), bør overvåkes, eventuelt behandles av konservator

Lerretsmaleri (fig. 1). Presteportrett. Grøgaard. Kopi fra 1914. Oljemaling på lerret. Ca 87 x 74 x 6,5 cm. **Tilstand:** Ujevn glans, noen sjenerende krakeleringer. **Behandlingsforslag:** Maleriet kan eventuelt restaureres.

Bøker, diverse. (fig. 2). Oppbevares i glasskap i våpenhuset. **Tilstand:** Insektsangrep. **Skadeårsak:** Oppbevaringsforholdene. **Tiltak:** Bøkene bør flyttes til et mer egnet sted, alternativt bør oppbevaringsforholdene forbedres.

Sølvgjenstander, diverse. (fig. 3). Oppbevares i glasskap i våpenhuset. **Tilstand:** Noe korrosjon. **Skadeårsak:** Oppbevaringsforholdene. **Tiltak:** Gjenstandene bør flyttes til et mer egnet sted, alternativt bør oppbevaringsforholdene forbedres.

Altertavle (fig. 4). 1600-tallet. Olje- og bronsemaling på eik. Ca 500 x 370 x 40 cm. **Tilstand:** Billedframstillingen er 1600-tallet, mens mye av det andre har vært overmalt og avdekket, mye sekundær maling. Stearinsprut. Løs maling mot sør. **Skadeårsak:** Dagslys nedbryter maling. **Tiltak:** Rullegardiner bør brukes. Bruk lyseslukker.

Epitafium. (fig. 5). Sogneprest Anders Mule med hustru. Oljemaling på tre. Ca 350 x 240 cm. **Tilstand:** Corpus er stort sett overmalt. Insektangrep (treborende) på nedre del. **Skadeårsak:** Inneklimaet i kirken. **Tiltak:** Dersom insektangrepet sprer seg bør klimatiltak i kirken vurderes.

Presteportrett. (fig. 6). Andreas Biørn. Olje på lerret. Ca 95 x 78 x 6 cm. **Tilstand:** Lerret er slakt og har seget ned mot nedre kant. Omfattende utfall på rammen. **Behandlingsforslag:** Lerretet strammes. Rammen restaureres.

Tekstfelt til portrettet av Andreas Biørn. (fig. 7). Olje og bronsemaling på tre. Bemalt på begge sider. **Tilstand:** Forside: sekundær maling, original tekst bevart under. Bakside; originalt tekstfelt 1799. Liten list på rammen mangler. **Behandlingsforslag:** Rammen kan utbedres av rammemaker.²

Oblatdisk (fig. 8). 1797(?). Forgylt sølv. **Tilstand:** Pussespor. **Skadeårsak:** For kraftig pussing. **Tiltak:** Følg Riksantikvarens pusseanvisning (se nedenfor).

Anbefaling

Altertavlen utsettes for mye dagslys. Det anbefales å montere rullegardiner foran vinduer mot syd.

I våpenhuset er det to skap med bøker og inventar fra kirken. Skapene er uegnet til slik oppbevaring, da klimaet i dem blir for ustabil og tidvis svært fuktig. Noen av bøkene har/hatt hatt insektsangrep og bør vurderes av papirkonservator. Papirkonservatoren kan også gi råd

¹ Gjenstander som er vurdert til "ingen tiltak nødvendig" (tallverdi 0) er ikke med i dette sammendraget

² Kunstmuseet i Kristiansand bruker Ivar Hamre, Tollbodgata 28, 4611 Kristiansand

om oppbevaring. Noen av metallgjenstandene er korrodert. Om korrosjonen øker bør metallkonservator kontaktes.

Metallgjenstandene bør pusses med forsiktighet, følg Riksantikvarens anvisning (se nedenfor).

Det er observert stearinsøl på altertavlen. Bruk lyslukker.

Følg for øvrig **Riksantikvarens anvisninger mht daglig ettersyn og vedlikehold av inventar og gjenstander i kirken**. Disse kan hentes på Riksantikvarens hjemmeside (<http://www.riksantikvaren.no/informasjonsblader>).

- Riksantikvarens informasjonsblad 3.3: Rengjøring av inventar og gjenstander
- Riksantikvarens informasjonsblad 4.2.1: Kirker: Håndtering av kirkekunst
- Riksantikvarens informasjonsblad 4.2.6: Innendørs gjenstander av metall: Bevaring og stell

Kilder

Rapporter i Riksantikvarens arkiv.

Illustrasjoner

Alle foto: Iver Schonhowd, Riksantikvaren, 2009.

Figur 1. Presteportrett. Grøgaard. Kopi fra 1914.

Figur 2a. Skap i våpenhus. I bokskapet i våpenhuset er det uegnet klima. Bøker med spor etter insektsangrep bør vurderes av papirkonservator og eventuelt behandles.

Figur 1b, c. I bokskapet i våpenhuset er det uegnet klima. Bøker med spor etter insektsangrep bør vurderes av papirkonservator og eventuelt behandles.

Figur 2 a, b. Diverse inventarstykker som ikke lengre er i bruk er utstilt i et skap i våpenhuset. Klimaet er ikke egnet for disse gjenstandene som bør flyttes til et mer egnet sted. Alternativt må klimaet i skapet utbedres.

Figur 4a. Altertavle med malerier fra 1600-tallet. Den bør beskyttes med rullegardiner mot dagslys når kirken ikke er i bruk.

Figur 4b. Altartavlens corpus har vært overmalt og er avdekket. Mye av malingen på corpus er sekundær. Altartavlen utsettes for mye dagslys og bør beskyttes med rullegardiner når kirken ikke er i bruk. På søylene er det noen områder med løs maling.

Figur 5. Epitafium fra 1638 over Sogneprest Anders Mule med hustru. Nedre del av epitafiet har spor etter treborende insekter. Dersom angrepet utvikler seg videre bør klimatiltak vurderes.

Figur 6 og 7. Presteportrett. Andreas Biørn. Lerretet er slakt og bør strammes. Rammen bør restaureres. Tekstfeltet under portrettet er overmalt, originalmalingen ligger bevart under. Originalmaling på baksiden. Rammen mangler en liten del av listen, denne kan eventuelt kompletteres.

Figur 8. Oblatdisken har pussespør og bør pusses med forsiktighet.

